ואם חקק בו ד' על ד'. וקשה לריב"ם מ"ש מסוכה דאינה גבוהה י' דאמר בפ"ק דסוכה (דף ד.) חקק בה להשלימה לי' אם יש משפת חקק ולכותל ג' טפחים פסולה פחות מג' כארה והכא מהני חקיקה[א] אפילו מופלגת מן הכותל הרבה[ב] ג) ותירץ דשאני התם גבי סוכה דבעינן שיהיו מחיצות סמוכות לסכך דילפינן התם (דף ו:) מחיצות מבסכת בסכת בסכות כדאמרי' התם[ד] הרחיק הסיכוך מן הדפנות פסולה ולהכי בעינן שיהא פחות מג'[ג] דלריך לגרף הגידוד של חקק למחיצות כדי שיהיו סמוכות לסכך שכנגד הנקב ואע"ג דדופן עקומה מכשרת עד ד' אמות מתרץ לה הש"ס[ה] ה"מ היכא דאיכא מחיצות מעלייתא אבל הכא דלשויה מחילה בפחות מג' מצטרף הגידוד עם המחיצות דהויא סמוך לסכך הנקב ואע"ג דלא מצטרף לסכך אינו אלא בד' אמות אמר אביי [ו]אם חקק בו ד' על ד' והשלימו לי' מותר למטלטל בכולו מאי טעמא הוי חורי רה"י וחורי רה"י כרה"י דמו דאיתמר [ז]חורי רה"י כרה"י דמו חורי רה"ר אביי אומר כרה"ר דמו [ח]רבא אומר [ט]לאו כרה"ר דמו א"ל רבא לאביי לדידך דאמרת חורי רה"ר כרה"ר דמו מ"ש מהא דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן לא נצרכה אלא לקרן זוית הסמוכה לרה"ר ותיהוי כחורי רה"ר התם לא ניחא תשמישתיה הכא ניחא תשמישתיה תנן [י]הזורק ד' אמות בכותל למעל' מי' (כ) כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ והוינן בה מאי כזורק בארץ והא לא נח וא"ר יוחנן בדבילה שמינה שנו ואי ס"ד חורי רה"ר כרה"ר דמו למה לי לאוקמה בדביל' שמינה לוקמה בצרור וחפץ ודנח בחור [כא]זימנין משני לה שאני צרור וחפץ דמיהדר ואתי זימנין משני לה בכותל דלית ביה חור ממאי מדקתני רישא זרק למעלה מי' טפחים כזורק באויר ואי ס"ד בכותל דאית ביה חור אמאי כזורק באויר הא נח בחור וכי תימא מתני' דלית בהו ד' על ד' והאמר רב יהודה א"ר חייא [כב]זרק למעלה מי' טפחים והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר"מ ורבנן דר"מ סבר [כג]חוקקין להשלים ורבנן סברי [כד]אין חוקקין להשלים אלא לאו ש"מ בכותל דלית ביה חור שמע מינה: גופא אמר רב חסדא [כה]נעץ קנה ברשות היחיד וזרק ונח על גביו אפי' גבוה מאה אמה חייב מפני שרה"י עולה עד לרקיע לימא רב חסדא דאמר כרבי דתניא [כו]זרק ונח ע"ג זיז כ"ש ר' מחייב וחכמים פוטרים [כז](אלמא לא בעינן מקום ד' על ד') אמר אלא דאין רה"ר למעלה מי' מתני' היא [כח]דתנן הזורק ד' אמות בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ אלא אכרמלית דאין כרמלית למעלה מי' ואקילו בה רבנן מקולי רה"י ומקולי רה"ר מקולי רה"י דאי איכא מקום ארבעה הוא דהויא כרמלית ואי לא מקום פטור בעלמא הוא מקולי רה"ר דעד י' טפחים הוא דהויא כרמלי' למעלה מי' טפחים לא הויא כרמלי': גופא אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב [כט]בית שאין תוכו י' וקרויו משלימו לי' על גגו מותר לטלטל בכולו בתוכו אין מטלטלין בו אלא בד' אמות אמר אביי [ל]אם חקק בו ד' על ד' והשלימו לי' מותר למטלטל בכולו מאי טעמא הוי חורי רה"י וחורי רה"י כרה"י דמו דאיתמר [לא]חורי רה"י כרה"י דמו חורי רה"ר אביי אומר כרה"ר דמו [לב]רבא אומר [לג]לאו כרה"ר דמו א"ל רבא לאביי לדידך דאמרת חורי רה"ר כרה"ר דמו מ"ש מהא דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן לא נצרכה אלא לקרן זוית הסמוכה לרה"ר ותיהוי כחורי רה"ר התם לא ניחא תשמישתיה הכא ניחא תשמישתיה תנן [לד]הזורק ד' אמות בכותל למעל' מי' (לה) כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ והוינן בה מאי כזורק בארץ והא לא נח וא"ר יוחנן בדבילה שמינה שנו ואי ס"ד חורי רה"ר כרה"ר דמו למה לי לאוקמה בדביל' שמינה לוקמה בצרור וחפץ ודנח בחור [לו]זימנין משני לה בכותל דלית ביה חור ממאי מדקתני רישא זרק למעלה מי' טפחים כזורק באויר ואי ס"ד בכותל דאית ביה חור אמאי כזורק באויר הא נח בחור וכי תימא מתני' דלית בהו ד' על ד' והאמר רב יהודה א"ר חייא [לז]זרק למעלה מי' טפחים והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר"מ ורבנן דר"מ סבר [לח]חוקקין להשלים ורבנן סברי [לט]אין חוקקין להשלים אלא לאו ש"מ בכותל דלית ביה חור שמע מינה: גופא אמר רב חסדא [מ]נעץ קנה ברשות היחיד וזרק ונח על גביו אפי' גבוה מאה אמה חייב מפני שרה"י עולה עד לרקיע לימא רב חסדא דאמר כרבי דתניא [מא]זרק ונח ע"ג זיז כ"ש ר' מחייב וחכמים פוטרים [מב](אלמא לא בעינן מקום ד' על ד') אמר אלא דאין רה"ר למעלה מי' מתני' היא [מג]דתנן הזורק ד' אמות בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ אלא אכרמלית דאין כרמלית למעלה מי' ואקילו בה רבנן מקולי רה"י ומקולי רה"ר מקולי רה"י דאי איכא מקום ארבעה הוא דהויא כרמלית ואי לא מקום פטור בעלמא הוא מקולי רה"ר דעד י' טפחים הוא דהויא כרמלי' למעלה מי' טפחים לא הויא כרמלי': גופא אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב [מד]בית שאין תוכו י' וקרויו משלימו לי' על גגו מותר לטלטל בכולו בתוכו אין מטלטלין בו אלא בד' אמות אמר אביי [מה]אם חקק בו ד' על ד' והשלימו לי' מותר למטלטל בכולו מאי טעמא הוי חורי רה"י וחורי רה"י כרה"י דמו דאיתמר [מו]חורי רה"י כרה"י דמו חורי רה"ר אביי אומר כרה"ר דמו [מז]רבא אומר [מח]לאו כרה"ר דמו א"ל רבא לאביי לדידך דאמרת חורי רה"ר כרה"ר דמו מ"ש מהא דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן לא נצרכה אלא לקרן זוית הסמוכה לרה"ר ותיהוי כחורי רה"ר התם לא ניחא תשמישתיה הכא ניחא תשמישתיה תנן [מט]הזורק ד' אמות בכותל למעל' מי' (נ) כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ והוינן בה מאי כזורק בארץ והא לא נח וא"ר יוחנן בדבילה שמינה שנו ואי ס"ד חורי רה"ר כרה"ר דמו למה לי לאוקמה בדביל' שמינה לוקמה בצרור וחפץ דמיהדר ואתי זימנין משני לה בכותל דלית ביה חור ממאי מדקתני רישא זרק למעלה מי' טפחים כזורק באויר ואי ס"ד בכותל דאית ביה חור אמאי כזורק באויר הא נח בחור וכי תימא מתני' דלית בהו ד' על ד' והאמר רב יהודה א"ר חייא [נא]זרק למעלה מי' טפחים והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר"מ ורבנן דר"מ סבר [נב]חוקקין להשלים ורבנן סברי [נג]אין חוקקין להשלים אלא לאו ש"מ בכותל דלית ביה חור שמע מינה: גופא אמר רב חסדא [נד]נעץ קנה ברשות היחיד וזרק ונח על גביו אפי' גבוה מאה אמה חייב מפני שרה"י עולה עד לרקיע לימא רב חסדא דאמר כרבי דתניא [נה]זרק ונח ע"ג זיז כ"ש ר' מחייב וחכמים פוטרים [נו]אלא דאין רה"ר למעלה מי' מתני' היא [נז]דתנן הזורק ד' אמות בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ אלא אכרמלית דאין כרמלית למעלה מי' ואקילו בה רבנן מקולי רה"י ומקולי רה"ר מקולי רה"י דאי איכא מקום ארבעה הוא דהויא כרמלית ואי לא מקום פטור בעלמא הוא מקולי רה"ר דעד י' טפחים הוא דהויא כרמלי' למעלה מי' טפחים לא הויא כרמלי': גופא אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב [נח]בית שאין תוכו י' וקרויו משלימו לי' על גגו מותר לטלטל בכולו בתוכו אין מטלטלין בו אלא בד' אמות אמר אביי [נט]אם חקק בו ד' על ד' והשלימו לי' מותר למטלטל בכולו מאי טעמא הוי חורי רה"י וחורי רה"י כרה"י דמו דאיתמר [ס]חורי רה"י כרה"י דמו חורי רה"ר אביי אומר כרה"ר דמו [סא]רבא אומר [סב]לאו כרה"ר דמו א"ל רבא לאביי לדידך דאמרת חורי רה"ר כרה"ר דמו מ"ש מהא דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן לא נצרכה אלא לקרן זוית הסמוכה לרה"ר ותיהוי כחורי רה"ר התם לא ניחא תשמישתיה הכא ניחא תשמישתיה תנן [סג]הזורק ד' אמות בכותל למעל' מי' (סד) כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ והוינן בה מאי כזורק בארץ והא לא נח וא"ר יוחנן בדבילה שמינה שנו ואי ס"ד חורי רה"ר כרה"ר דמו למה לי לאוקמה בדביל' שמינה לוקמה בצרור וחפץ דמיהדר ואתי זימנין משני לה בכותל דלית ביה חור ממאי מדקתני רישא זרק למעלה מי' טפחים כזורק באויר ואי ס"ד בכותל דאית ביה חור אמאי כזורק באויר הא נח בחור וכי תימא מתני' דלית בהו ד' על ד' והאמר רב יהודה א"ר חייא [סה]זרק למעלה מי' טפחים והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר"מ ורבנן דר"מ סבר [סו]חוקקין להשלים ורבנן סברי [סז]אין חוקקין להשלים אלא לאו ש"מ בכותל דלית ביה חור שמע מינה: גופא אמר רב חסדא [סח]נעץ קנה ברשות היחיד וזרק ונח על גביו אפי' גבוה מאה אמה חייב מפני שרה"י עולה עד לרקיע לימא רב חסדא דאמר כרבי דתניא [סט]זרק ונח ע"ג זיז כ"ש ר' מחייב וחכמים פוטרים [ע]אלא דאין רה"ר למעלה מי' מתני' היא [עא]דתנן הזורק ד' אמות בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ אלא אכרמלית דאין כרמלית למעלה מי' ואקילו בה רבנן מקולי רה"י ומקולי רה"ר מקולי רה"י דאי איכא מקום ארבעה הוא דהויא כרמלית ואי לא מקום פטור בעלמא הוא מקולי רה"ר דעד י' טפחים הוא דהויא כרמלי' למעלה מי' טפחים לא הויא כרמלי': גופא אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב [עב]בית שאין תוכו י' וקרויו משלימו לי' על גגו מותר לטלטל בכולו בתוכו אין מטלטלין בו אלא בד' אמות אמר אביי [עג]אם חקק בו ד' על ד' והשלימו לי' מותר למטלטל בכולו מאי טעמא הוי חורי רה"י וחורי רה"י כרה"י דמו דאיתמר [עד]חורי רה"י כרה"י דמו חורי רה"ר אביי אומר כרה"ר דמו [עה]רבא אומר [עו]לאו כרה"ר דמו א"ל רבא לאביי לדידך דאמרת חורי רה"ר כרה"ר דמו מ"ש מהא דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן לא נצרכה אלא לקרן זוית הסמוכה לרה"ר ותיהוי כחורי רה"ר התם לא ניחא תשמישתיה הכא ניחא תשמישתיה תנן [עז]הזורק ד' אמות בכותל למעל' מי' (עח) כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ והוינן בה מאי כזורק בארץ והא לא נח וא"ר יוחנן בדבילה שמינה שנו ואי ס"ד חורי רה"ר כרה"ר דמו למה לי לאוקמה בדביל' שמינה לוקמה בצרור וחפץ דמיהדר ואתי זימנין משני לה בכותל דלית ביה חור ממאי מדקתני רישא זרק למעלה מי' טפחים כזורק באויר ואי ס"ד בכותל דאית ביה חור אמאי כזורק באויר הא נח בחור וכי תימא מתני' דלית בהו ד' על ד' והאמר רב יהודה א"ר חייא [עט]זרק למעלה מי' טפחים והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר"מ ורבנן דר"מ סבר [פ]חוקקין להשלים ורבנן סברי [פא]אין חוקקין להשלים אלא לאו ש"מ בכותל דלית ביה חור שמע מינה: גופא אמר רב חסדא [פב]נעץ קנה ברשות היחיד וזרק ונח על גביו אפי' גבוה מאה אמה חייב מפני שרה"י עולה עד לרקיע לימא רב חסדא דאמר כרבי דתניא [פג]זרק ונח ע"ג זיז כ"ש ר' מחייב וחכמים פוטרים

לו א ב טוש"ע ס"מ סי' שמה סעיף טו:

לז ג מיי' פי"ד מהלכות שבת הלכה י סמג לאוין סה טוש"ע שם סעיף ד:

לח ד מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף יג:

לט ה מיי' שם הלי' יח טוש"ע שם סעיף י:

מ ו מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף ה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' למעלה מעשרה טפחים מזרק וכו' והוינן בה אמאי מזרק:

גליון הש"ס

גמ' רבא אומר לאו כרה"ר דמו. עיין עירובין פז ע"ב ובכ"מ שם בהר"ל ותוס' שם דיומנן משני לה. מענין זה נדרים מח: תוס' ד"ה והלכה ונחה כו' וא"ב היכי אמרינן הבא חוקקים בו'. עי' מולין קכו ע"א תוד"ה אלא:

תוס' ישנים

א) ועי"ל דהכא הים מחילות[1] גבוהות [2]מכתן ות"ל לגרף הגידול אלא לאין אויר ר' ובמתקן לאיכא אויר ר' במקום אחד הוי הר"ש אבל בפוסה לריך לגרף הגידול ובוותר מג' לא מלטלה:

מוסף תוספות

א. לטלטל בכולו. תוס' הרא"ש. ב. [דן]סתמא קאמר. רשב"א. ג. דליהוי לבוד. רמב"ן. ד. אבל לענין שבת אין ההקפדה במחיצות ממש שיהו מכשירות את החקק אלא שיהא החקק נשמר ע"י שלא יהו רבים בוקעין בו, וכיון שיש בחקק רוחב ד' על ד' ויש בגבהו כשיעור רשות היחיד עם גובה המחיצות והמחיצות שומרות אותו מבחוץ לא חיישינן בין שיהו על שפת החקק בין שיהו מרוחקות ממנו כמה. רשב"א. [אבל נמוש' הרא"ש מבאר שאפילו שבת ממו שבמוש כאן נמוש' יעמים ויש לע' מה בוותת תוס' ויש נפא"מ בין הרשב"א לנמוש' הרא"ש עי' מוי"א עירובין פה (א) מקס"ל]. ה. [לא בעינן] רק שהרשות משתמר ע"י המחיצות אפילו רחוקים ממנו הרבה קרוי רה"י הלכך. רא"ש פ' יא'. ו. חיצונות של הבית. תוס' הרא"ש. ז. הגבוהות עשרה. תוס' הרא"ש. ח. פרש"י והוה ליה זורק מרשות הרבים לרה"י דהא גבוהה עשרה הויא רשות לעצמה וכדמסיק דאע"ג דלית ביה ד' על ד' חוקקין להשלים. תוס' הרא"ש. ט. שכן דרך לאחר שמסירין הנעצים שעשו על גבן המדרגה לצורך הבנין נשארים בחומה חוררין נקובין מעבר אל עבר. תוס' הרא"ש. י. על ד'. תוס' עירובין יא: ומשתמשין בהם בני הבית. תוס' הרא"ש. [ועי' מהרש"ל]. יא. שאינו נוח לתשמיש הרבים משתמשים בהם בני הבית. תוס' הרא"ש. יב. מתני'. תוס' הרא"ש. יג. על ד'. תוס' הרא"ש. יד. אמר רב זרק ונח בחור. תוס' הרא"ש. טו. דלר' מאיר חוקקין להשלים. תוס' הרא"ש.

מוסף רש"י

חורי רה"ר אביי אמר כרה"ר דמו. כגון מתל הסמוך לרה"ר ויש בו חור חוקק לרבנן אמות ונח שם מייב, דתניא ליה הנהה כרה"ל (עירובין פז). למעלה מי' כזורק באויר. ופטור דלא נח כרה"ר, דאין רה"ל למעלה מעשרה, וברה"י נמי לא נח, שאינו מקום מסוים שיהא לחבו ד' שהרי לא נח בהאש הוחל דלא בפניו. למטה מי' טפחים כזורק בארץ. דאחיר רה"ל הוא ומייב וכיון דאחיר רה"ל הוא ונח בכל דהו מחייב, וכשוחא לנפשיה לא הוי, לא כרמלית ולא מקום פטור, הואיל ובפניו נח ולא נח בהאש שיהא מקום מסוים (לקמן צז:). באנו למחלוקת ר"מ ורבנן. לר"מ דאמר מוקקין להשלים במקום שיש כדי לחוק, הכא מייב, דדאין הוחל לאיכא דמו. לאו כרה"ר. (לקמן ק.).

רב נסים גאון

והא דאמר רב יהודה אמר רב אמר ר' חייא זרק למעלה מעשרה והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר' מאיר ורבנן. (דף ק) ותניא נמי הכי זרק למעלה מי' והלכה ונחה בחור כל שהוא ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרים. ותמצא בירור השמועה במס' עירובין בפרק א (דף יא) אשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל, אמר ליה תאני מר מידי בצורת פתח. אמר ליה תנינא כיפה רבי מאיר מחייב במזוזה וחכמים פוטרין, דר' מאיר סבר חוקקין להשלים ולדבריו אם נחה בחור כל שהוא חייב, ורבנן סברי אין חוקקין להשלים ואם נחה בחור כל שהוא פטור עד שתנוח בחור שיש בו ד'. ועוד המצא בפרק א' מן מסכת יומא (דף יא) ובמסכת (שבת) [עירובין (דף קא)] בפרק המוצא תפילין תנו רבנן פתחי גינה בזמן שיש להן בית שער מבפנים כו'. ואמרו אמר אביי לעולם דלית ביה ד' ויש בו לחוק להשלימו לד', ובהא פליגי דר' מאיר סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים.

רבינו חננאל

אמר אביי אם חקק בו ד' על ד' מותר לטלטל בכל הבית. מ"ט אלו הארבעה שיש בגובהן חשובין כחורין, והשאר חשובין כחורין, וקי"ל חורי רה"י כרה"ר דמו. חורי רה"ר אביי אמר כרשות הרבים דמו ורבא אמר לאו כרשות הרבים דמו, והלכתא כרבא. הא דאמר רב חסדא נעץ קנה ברה"י אפילו מאה אמה וזרק מרה"ר ונח על גביו חייב, נימא כר' אמרה דתניא זרק ונח ע"ג זיז כל שהוא ר' מחייב וחכמים פוטרין.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ונופו נוטה לרה"ר וזרק. מתחילת ד' לסוף ד' ונח אנופו: **שדי נופו כו'.** דחסיב אגב עיקרו דאיש ביה ד' ודרב חסדא דלא כרבי ודלא כרבנן. ליתנא אחריני אמר אביי בדרב חסדא דהוי ברה"ר אפי' רבנן מודו וכי פליגי רבנן בשדי נופו בתר עיקרו הוא דפליגי: **תוורת.**

אמר אביי הכא באילן העומד בו'. תימה לר"י דטפי ניחא ליה למימר דפליגי בדרב חסדא ורב חסדא כרבי דלשנויא לאביי דלא שייכא פלוגתייהו בדרב חסדא ס"ש דקשה לרב חסדא דהא מיכא בריישא לקמן (דף ק. וסס) דלא כרב חסדא דפליגי רבנן ורבי מאיר בזרק למעלה מעשרה ונח בחוט כל שהוא דר"מ מחייב משום דאמרי' חוקקין להשלים והוי כמונח ע"ג מקום ד' וחכמים פוטרין אלמא כולהו מודו דבעינן מקום ד' ברה"י ושמא י"ל דטעמא דרב חסדא דלא בעי' מקום ד' ברה"י משום דאמרי' ניתא כמליא דמי וחסיב כמונח על גבי מקום אחרנא אבל בכותל בעינן שיהא בחוט ד' על ד':

רחבה ששה פטור. [א]פר"ח דדוקא נקט ששה[ב] דדופני הכוורת יש בהן שני חומשין[ג] וגרין שיהא אויר ד' בתוך הכוורת [ד]וגבוה י' לף ע"ג דאין אויר גבוה י' אלא עם השולים מצטרפין עם האויר לענין גובה דהלכתא גידוד ה' ומחיצה ה' מצטרפין (עירובין דף צ. וסס) אף על גב דרש"י פי' דגידוד ה' ומחיצה ה' היינו שעשה מחיצה ה' על בור עמוק ה' אין פירושו נראה דהא תנן (שם ס"ש דף צט: ולקמן דף צט.) בור וחוליומו מצטרפין[ה] וא"ס כן היכי פליג רב חסדא דאמר אין מצטרפין כיון דמתניתין היא ובכל גגות (עירובין צג:) אמרינן בהדיא דמודה רב חסדא בתחתונה חוליא ורואה פני י'[ו] אלא צריך לפרש דגידוד ה' ומחיצה ה' היינו שעשה מחיצה ה' על תל גבוה ה'[ז] ואין נראה פירוש ר"ח דהא עוני חוליות הבור מלטרף נמי לאגל הבור לארבעה משום דחזי למיגם עליה מידי ולהשתמש בדאמר בפ' חלון (עירובין דף עח.) גבי מלאו כולו ביתדות אלא ג"ל הא דנקט הכא ששה לא דק כדפירש"י: **רחבה ששה פטור.** [ח]שכוורת עצמה נעשית רה"י כשמונה[ט] והוי אורך מרשות היחיד לרה"י דרך רה"ר דפטור דאמר לעיל (דף ל.) דלא יליף זורק ממוציא ואפילו לר' עקיבא דאמר קלוטה כמי שהותחה דמיא הכא פטור דבל מקום שהיא מונחת חשיב רה"י[יא] השתא משמע דפשיטא ליה לאביי דחשיבא כאילו נחה אחר שנעשה רה"י ובפ' הזורק (לקמן צט:) בעי ר' יוחנן בור ט' ועקר ממנו חוליא והשלימו לי' והניחו ברה"ר עקירת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאמר ומיתייא אי לא ואמ"ל כיון דלא הוי מחיצה י' מעיקרא לא מיתייא בור י' ומן לתוכו חוליא ומעטו מהו הנחת חפץ וסילוק מחיצה כו' וא"כ אביי דפשיטא ליה במחלוקת דמבטל מחיצתה דקאמר התם בור ברה"ר עמוק י' ורוחב מ' חזק לתוכו מחלקת וחלקו פטור משום דהשתא לא הוי רוחב ד' וכ"ש דפטור בעשיית מחיצה משום דכיון דלא הוי מחיצה עשרה מעיקרא לא מיתייא וא"כ הכא הוי ליה לחיובי מהאי טעמא כיון דלא הוי מחיצה מעיקרא הרי נח ברשות הרבים וחייב וי"ל דטעמא דאביי משום דלא חשיב לא עקירה ולא הנחה כי אתי בהדי הדדי והכא נמי לא חשיבה הנחה כיון דהנחה ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאמר והא דפשיטא ליה לרבי יוחנן טפי בעשיית מחיצה מבסילוק מחיצה היינו משום דדילמא עקירה בעינן שתהא חשובה אבל בהנחה לא: **כפאה על פיה.** [יב]גרא לריב"ש דלאחר ששה קאי וכי איכא שבעה ומשכו[יא] חייב דכשמגיעות המחיצות תוך שלש אין המחיצות גבוהות י'[יב] ועוני השולים אין מצטרפין דבעינן מחיצה הראויה לאויר הכלי שיהא גבוה י'[יג] ואע"ג דהיכא דכוורת גבוה י' מצטרפין השולים לחיות על גבו דר"י כדאמר לעיל גבי בית שאין תוכו י'[יד] כו' וכיון דעל גבו דר"י פטור הזורק מ"מ כיון דאין גבוה י' אלא מחמת לבוד[טו] אין אויר פחות מג' מצטרף[טז] אלא א"כ יהיו המחיצות גבוהות י' לבד השולים דלא אמרינן לבוד אלא במחיצות כדפירש בקונטרס תדע דבשולים למטה[יז] לא אמרי' לבוד[יח]: **שבעה ומחצה פטור.** [יט]דכשמגיעות המחיצות תוך ג' יש שם מחיצות עשרה לבד השולים והרי הוא רשות היחיד וחשיב כגח באותה שעה ושוב אינו מתחייב אע"ג דלאחר מכן נופל ונעשה כמונח ברה"ר אבל אינו נדרס ר"א אבל אינו נדרס בעינן דלא אמרי' לבוד אלא במחיצות ומחיצות לא חשיבי אלא כשיש שם רחב ד' אמות דאם בפסיעות, וגם אין מכתפין בו שאין גבוה עד הכתף, לפיכך אינו חשביש הרבים כלל, ואינו כרשות הרבים אלא הוא ככרמלית חשוב, לפיכך פטור. אבל אם זה הנמוך גבוה תשעה טפחים וודאי רבים מכתפין עליו וכרשות הרבים הוא, והזורק מרשות הרבים נח על גביו פטור, והזורק מרשות היחיד נח על גביו חייב. גומא פחות מעשרה מאי. רב יוסף אמר דין הגומא כדין הנמוך, וגומא ט' טפחים ברה"ר היא כמו הנמוך. רבא אמר גומא לא, מ"ט הילוך ע"י הדחק שמיה הילוך, אבל חשמיש ע"י הדחק לאו שמיה חשמיש, לפיכך אינה נקרא ברה"ר. ומותבינן עליה דרבא מהא דתניא קופתו מונחת ברה"ר גבוהה י' ורחבה ד' אין מטלטלין מתוכה לרה"ר ולא מרה"ר לתוכה, כלומר כרה"ר היא. פחות מכאן מטלטלין. וכן בגומא. מאי לאו אפחות מיכן קתני וכן בגומא, כלומר מטלטלין מתוכה לרה"ר כי כרה"ר היא כמו עמוד ט' טפחים. ומשני לא כי קתני וכן בגומא אגבהה י' ורחבה ארבע קתני.

[א] [לעיל ד:], [שם וסס"ק], [עירובין נב.], [ד] [לקמן נז.], [ה] [דיבור זה שייך לפני ד"ה כפאה].

[ב] [לעיל ד:], [שם וסס"ק], [ג] [עירובין נב.], [ד] [לקמן נז.], [ה] [דיבור זה שייך לפני ד"ה כפאה].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ז' ומשכו וכו' הלכה למשה מסיני דאמרי' לבוד אפי' הכי חייב דכי מטית כל"ל ומיהת אכתי סולה ניחא כרה"ר נמתק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה רחבה שהיו זורקין מחמיהן. עי' לקמן לו ע"ב דלמסקנא אמרינן דלא מלינו שהיו זורקין מחטין ול"ע: שם ד"ה מכתפין עלייהו בין רחב בין קצר. עי' לקמן נא ע"ב ברש"י ד"ה לי ניחא ול"ע:

מוסף רש"י

עמוד תשעה ברה"ר. דזקא נקט ט', דפחות מג' לרבא סמיכתא היא דדכסי לה רבים, מג' עד ט' לא מלרם דכסי לה מפני נוחה ולא מתופי מכתפי עלה מפני שמנוחה לכתף, הלכך לא רה"ר היא אלא כרמלית, ט' חזיא לכתופי והוי רה"ר, עשרה רה"י (עירובין לג.), ונח על גביו חייב. דהוא לה עקירה והנחה מתחלת לרבא לאוף הרבים ברה"ר, אבל אין רבים מכתפין עליו, אע"ג דזקק לרבא אמות לרה"ר, מין דלא הוי המה ברה"ר מין דלא הוי המה ברה"ר.

רבינו חננאל

אמר אביי ברה"ר כ"ע לא פליגי דרה"ר עולה עד לרקיע, והכא באילן העומד בו ברה"ר ונופו נוטה לרה"ר דזרק מרה"ר ונח ע"ג נופו, ר' סבר אמרינן שדי נופו בתר עיקרו, ומרה"ר לרה"ר זרק, דהא יש בעיקר האילן ד'. ורבנן סברי כיון דנופו ברה"ר נוטה, מרה"ר לרה"ר זרק, ולא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו, וקי"ל כרבנן. **אמר אביי** זרק **בוורת לרה"ר גבוהה עשרה ורחבה ששה פטור כו'.** ראינו לרבותינו הגאונים פירוש שמועה זו, וכן אמרו, כוורת זו עשויה ממחצלת של קנים והיא עגולה, והיא צריכה ששה מפני שתחתיה לא יעשה משוזה מרובע אלא (מגולגל) [מגולגל] ובהיות בין זוית לזוית ד' טפחים והוא משופע ועולה ומצא יתרונן ב"מ, ואילו היתה מרובעת משוזה לא הצריכה אלא רוחב ד"ט, ולא הצריכה ד"ש אלא במשופע כדי שימצא בה ד' משוזין, **ואנו** קיבלנו מרבינו זכר אדונינו לברכה כי כוורת זו היא עגולה וצריך להיות חללה ט'[ו] טפחים על ר' טפחים מרובעות כדי להחשב מקום רשות בפני עצמה. ואילו לא היה לה חלל, כ"ד' על ד' דיי לה, מיהו כיון שיש בה חלל אינה חשובה רשות בפני עצמה עד שיהו בחללה ד' על ד' טפחים מרובעות. וכוורת זו עם כתליה יש בה ר' טפחים על ר' טפחים מה' אצבעות בטפח, נמצאו בה ר' אצבעות חסר אצבע עובי כותלה סביבותיה, כשתסיר ממנה בעובי הכל אצבע לכל רוח נמצא חללה כ"ח אצבע, וכל אצבע היא חומש טפח שכן יסדנו החשבון חמש אצבעות בטפח, וקיימא לן בהדייא בחשבון מדוקדק כל אמתא ואמתא ותרי חומשי באלכסונא, כשתחלק אלו כ"ח אצבעות לו' טפחים לכל טפח ה' אצבעות ונמצא שתים, יתרון האלכסון על המרובע יבא ז' אצבעות לכל טפח, נמצאו כ"ח אצבעות ד' טפחים על ד' טפחים חללה של כוורת בלא תוספת ובלא גירונין. ולא אמרנו ה' אצבעות בטפח ממש, אלא לפי שנוח למתלמד לבא החשבון הזה בלבו, אבל אם תעשנו ר' טפחים לפי חשבון תוציא עובי הכתלים. אלו דברי אביי. **ורבא** אמר אפילו אין רחבה ד' פטור אי אפשר לקרומיות של קנים שלא יעלו למעלה מי', וקי"ל דלמעלה מי' אין צריך ד' על ד', אלא אפילו קנה עולה למעלה מי' טפחים וזרק ונח על גביו פטור. **כפאה** על פיה הזרק אם בגובה ז' ומשהו חייב, כי ז' ומשהו וג' חסר משהו הרי עשרה, ובעת תשלום למחיצות עשרה נחה על הקרקע לפיכך חייב, אבל אם הוא שבעה וחצי ושלשה פחות משהו הנה עשרה ועוד, נמצאת בעת שנוחה בארץ גבוהה מי' טפחים ואין רה"ר למעלה מי' ונמצא כמוציא מרה"ר לרה"י. **רב אשי** אמר אפילו ז' ומחצה חייב שהמחיצות לתוכה

[ט] נראה פשוט דל"ל ותיקן לשיות תלנה ד' טפחים וכן מסוקן אמ"כ כסמוך וכ"ה בתוס' בשמו. [י] נראה דל"ל ואלו לא היה לה חלל כלל דיי לה.

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה ח:

מב ב מיי' שם הל' יט טוש"ע ס"ש סי' שמה סעיף ו:

מג ג מיי' שם הלכה יט סמג לאוין סה:

מד ד מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע שם סעיף יוד:

מה ה שם סעיף יא:

תוס' ישנים

א) ולא נסיגל דאמנם מיהא שהיו מוליאין רשויות כגון אלגין ומזבחות:

ב) ועוד דכל למעלה מי' פטור כ"ש:

מוסף תוספות

א. פרש"י דלא דק דהה"נ אם רחבה ה' טפחים וג' חומשים פטור. תוס' הגלא"ש. ב. דרחבה ששה עם הדפנות קאמר. רשב"ם. ג. חומש לדופן זה וחומש לדופן זה. רשב"ם. ד. וא"ת א"כ כי היכי דדופני המחיצה לא הויין בכלל רוחב ד' גם שולי הכוורת לא הוי בכלל גובה עשרה, א"כ רחבה ששה אמאי פטור הא לא הוי רשות היחיד כיון דאין השוליים בכלל, ועל כרחך מיירי דאינה גבוהה בין הכל עם שוליה אלא עשרה דאי גבוהה עשרה בלא שוליה אמאי חייב באינה רחבה ששה הא אגידא במקום פטור למעלה מעשרה בשעת הנחה כמו קרומיות לרבא, וי"ל [דל"ק]. תוס' הגלא"ש. ה. לעשרה ואע"פ שזה בגובה וזה בעומק. תוס' נעשין עו: ו. דמערבת שנים ולא אחד. תוס' נעשין עו: ז. ה"נ השולים הוי כמו גידוד ומצטרף עם עובי הכוורת. תוס' הגלא"ש. ח. פירוש רש"י לפי שהכוורת הויא רשות היחיד ובמשכן לא היו זורקין רשויות כי אם כלים ולא נהירא וכו'. תוס' הגלא"ש [ועי' מהרש"ל]. ט. דהנחת חפץ ועשיית מחיצה באין כאחת. תוס' הגלא"ש. י. פרש"י דאאין רחבה ששה קאי, דאי ארחבה ששה, שבעה ומשהו אמאי חייב דכי אמרת לבוד הוי רשות היחיד. תוס' הגלא"ש. [ועי' מהרש"ל]. יא. עם עובי השולים. תוס' הגלא"ש. יב. בפנים ואין כאן רשות היחיד. תוס' הגלא"ש. יג. מלבד השולים, הילכך לא אמרינן לבוד לעשותו רה"י. תוס' הגלא"ש. יד. וקרוריי משלימו לעשרה. תוס' הגלא"ש. טו. אנו באין לעשותה רשות היחיד. תוס' הגלא"ש. טז. עם המחיצות להיות מחיצה עשרה. תוס' הגלא"ש. יז. דברישא. תוס' הגלא"ש. יח. לפטור. תוס' הגלא"ש. יט. דהשתא יש שבעה טפחים ומשהו חלל לבד השולים. תוס' הגלא"ש.

רבינו חננאל (המשך)

הן עשויות, ובמבפנים אתה צריך י' טפחים בזמן שנחה קרקעיתה בארץ והמחיצות עולות בי' טפחים, אבל מהופכת נמצאת שנחה ע"ג קרקעיתה בהגעת קרומיות של קנים בארץ בפחות

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

נוכל לומר דוכן בגומא היינו כלומר אפי' (ה) גבוה ט' הוי רה"ר דמכתפין בה ע"י הלחם וכ"ש פחות מתשעה דיותר טוח להשתמש בה וכן משמע בסמוך דקתמר אבריימא[א] דמייתי מאי לגו וכן בגומא אסיפא[ב] משמע דכל פחות מי' מטלטלין[ג] כמו בקופה: **ואי אשמועינן בימות הגשמים בו'.** בגרימתא מדא סגיא דאי תנא מדא זימנא רקק הוה מוקמינא ליה בדאמי ליה להכי תנא תרי זימני רקק אלא[ג] כיון דמשתמש בריומא[ד] עביד כאילו תנא בברייתא בהדיא רקק בימות החמה ורקק בימות הגשמיס[ה]: **לא** מיחייב עד דעקר לי' ממקומו.

תימה מאי קמ"ל פשיטא דלא מיחייב כיון דלא עקר[ה] ועוד מה שייך הכא הך מילתא[ו] וי"ל דקמ"ל דאע"ג דדרך להוליכם בענין זה שאינן קלין לנושאן והוי כמו עומד לכתף (ז) דאמרי' לעיל (דף ה:) דחייב[ז] אפ"ה פטור ומשום דלעיל איירי בכיתוף עמוד ט' ברה"ר ורבים מכתפים עליו נקט ליה הכא ודוקא רמא וזקפיה דכשהיה ראשו האמת מוץ לד' אמות עדיין ראשו השני מונח בתוך ד' וכשחזר ומשליך ראשו [הש'] חוץ לד' אמות עדיין אינו ממחייב דהוי כמגרר האפך עד שהוציא ראש האפך חוץ לד' אמות והיינו דאע"פ שחוזר ומושכו לחוץ פטור אלא נעשית המלאכה בשת אחת אבל אם מגרר זירזא דקני בשת אחת עד חוץ לד' אמות אז מרה"ר לרה"ר חייב כדאמרינן (לקמן מ"ג דף לא:) בגוגב כיס בשבת היה מגרר ויוצא פטור משום[ח] דאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד ואומר ר"י דאם מגלגל[ט] תכיף ד' אמות בהרה"ר או מרה"ר לרה"ר חייב דהוי כמו מגרר דאינו אם כלל אבל מגלגל תיכה שהיא מרוצעת פטור דהוי כמו רמא וזקפיה דאע"פ שאין בו ד' על ד' **טפחים.** רוחב ועומד בין הר"ש לרה"ר ויש לנו היכר כגון גבוה מן האדם ג' ואילו היה רוחב ד' היה נקרא רשות לעצמו והוי כרמלית ואסור לכתף ולכלף, אבל עכשיו נקרא מקום פטור ומותר לכתף ולכלף לכתף עליו מצא שלבן (שרובין עז.) הוא"ל וליכא מקום חשוב לאו רשות בתנאי בפניה הוא ונעיל לבבה ולהכא (שם ס:). **ובלבד שלא יחליפו.** דלא לימרי דקא מעיל מרשות הרבים לרשות היחיד ואתי למיסרי הוצאה בשבת (שם) ודרבנן היא, דאילו מיעבא ליכא דבעינן עקירה מרשות זו והנחה לרשות זו, והכא עקירה מרה"ר לגוזה והנחה למקום פטור, ועקירה ממקום פטור והנחה לרה"ר בגוזה (שם עז.).

מוסף תוספות

א. דקופה. רשב"ם.
ב. דקתני פחות מכן מטלטלין. רשב"ם.
ג. אורחא דגמרא. תוס' מולין לו: ד. בתרוייהו. תוס' מולין לו: ה. ראשו האחד ממקומו לעולם. תוס' הרא"ש. ו. דרמא וזקפיה. תוס' הרא"ש. ז. דלא הויא הנחה כיון דאורחיה בהכי. תוס' הרא"ש. ח. גניבה וחייב משום שבת. תוס' הרא"ש. ט. דבר עגול כגון. תוס' הרא"ש. י. והניחו. תוס' הרא"ש. יא. [ד]כשעוקר זוית אחד עדיין השני מונח במקומו, וכן כשובגבית השלישי הרביעי עומד במקומו. מגדלי סימן ר"ש. יב. דבן עזאי. תוס' הרא"ש. יג. הא לא איירי מתני' בלמעלה מעשרה. תוס' הרא"ש. יד. היינו מימינו לשמאלו. תוס' עירוכין לא. תוס' הרא"ש. טו. בדה"ר. תוס' הרא"ש. טז. והשתא אתי שפיר דההיא דעומד אדם על האיסקופה וכו' איירי שעומד במקום אחד ואינו זז ממקומו ומעביר מכאן לכאן דרך גופו ואיירי כגון שמשלים ארבע ע"י זריקה, ולהכי לא מייתי אלא מדרב אע"ג דידע לברייתא דבן עזאי. תוס' עירוכין לא.

לעזי רש"י

גרוויל"א [גרביל"א]. חצץ.

מוסף רש"י

לא גזרו עליו בין השמשות. דכיון דבין השמשות פסיקא הוא וספק דרבנן הוא לא גזר (שרובין נב:). **וכמה הוא רקק מים.** כמה עומקו דעמקא אמר רב"ח הוא ולא נעשה כרמלית (לקמן קג). **הילוך על ידי הדחק שמיה הילוך.** חד למימרא דאי אין רגילין לילך בו פעור וכי רגילין לילך בו חייב, ואע"ג דהילוך ע"י הדחק שוה, ומה לאמעינן דדוקא הילוך ע"י הדחק שמיה הילוך, אבל אמים לרבים ע"י הדחק כגון גומא אמעה ברה"ר, אע"ג דחזיא לאמעוני בה מותמא ושודא לא הוי אמים ואמים למיטי הוה גומא דה"ר, כמאוד ע' שהרבים מכתפין עליו דאמרינן דהוי כרמלית ואסור לכתף ולכלף, אבל עכשיו נקרא מקום פטור ומותר לכתף ולכלף לכתף עליו מצא שלבן (שרובין עז.) הוא"ל וליכא מקום חשוב לאו רשות בתנאי בפניה הוא ונעיל לבבה ולהכא (שם ס:). **ובלבד שלא יחליפו.** דלא לימרי דקא מעיל מרשות הרבים לרשות היחיד ואתי למיסרי הוצאה בשבת (שם) ודרבנן היא, דאילו מיעבא ליכא דבעינן עקירה מרשות זו והנחה לרשות זו, והכא עקירה מרה"ר לגוזה והנחה למקום פטור, ועקירה ממקום פטור והנחה לרה"ר בגוזה (שם עז.).

הגהות הב"ח

(ה) תוס' אמר ליה וכו' לעומר אפי' נמוך ע' הוי רה"ר דמשתמשים בה על ידי הדחק: (ז) ד"ה לא לא וכו' כמו עומד לכתף תוך ד' אמות דאמרי' לעיל: (ג) ד"ה לימא וכו' פיכ"ש. כ"כ עי' פרק המולא סתילון דף לא תוס' ד"ה והאמר:

תוס' ישנים

א) הוה מלי למימר דע"כ אסקופה מקום פטור הוא דהא אמרי לא תני מקום פטור ומיהו הסמא נמי לא פי' דגנוב ג' ואינו לתנה ד' וא"כ לא בא לפרש איזהו מקום פטור ומאמ מרשה אמעינן ליה עמוד גבוה י' ומצר ד' הוי הר"ש אבל אין לתנא ד' הוי מקום פטור:

רב נסים גאון

זמנין משני ליה [הוא] ברה"ר ועירובו בכרמלית ור' היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות. ועיקר דבריו של רבי בברייתא במס' עירובין בפרק בכל מערבין (דף לג), דתניא נתנו באילן למעלה מי' טפחים אין עירובו עירוב.

רבינו חננאל

ואסיקנא הילוך ע"י הדחק שמיה הילוך, תשמיש ע"י הדחק לאו שמיה תשמיש כדבא. **והא** דאמר רב יהודה דזרזא דקני, פי' חבילת קנים רמא וזקפה, כגון שהיתה מוטלת [ע"ג הקרקע] והגביה הקצה האחת והאחרת מונחת ע"ג קרקע, והעמידה והשליכה אפילו כל היום לא נתחייב, שהרי לא הגביהה כלל ואינו חייב עד דעקר ומנח, הלכה היא. **הא** דא"ר יוחנן מקום שאין בו ד' על ד' טפחים מותר לבני רה"ר ולבני רה"י לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו משא זה לזה, ועל זה הדרך העמדנו זו הברייתא דתניא אדם עומד על האסקופה נוטל מבעל הבית ונותן לו, נוטל מן העני ונותן לו, ובלבד שלא יטול מבעל הבית ויתן לעני ולא מן העני ויתן לבעל הבית, כגון זה הוא שא"ר יוחנן שלא יחליפו. ולא יטול מבעל הבית ויתן לעני כו', ואם נטל מבעה"ב ונתן לעני או מן העני ונתן לבעה"ב פטור. ואמרינן נימא תהרי תיובתא דרבא.

נתכוין לשבות ברה"ר. המערב עירובי תחומין עירובו קונה לו שביתתו אם שיוכל ליילך משם לכל רוח אלפים כאילו שבת אם וצריך שיתכוון לקנות שביתתו במקום שיכול לאכול אם היה רוצה לאוכלו שמתוך כן מועיל לו עירובו לקנות שביתה דמקום פיתא גורסי[ט] דהתם שייך אינש ואע"פ דאיכא בתוך העיר כשקדש היום: **למעלה מי' טפחים עירובו עירוב.** קס"ל דיכול ליטלו בשבת: **אי נימא בכור דאינש ביה י'.** עמוק: **ומאי למעלה דדלאי ואוסביה.** שהגביהו והניחו למעלה מי' מקרקעיתו של בור: **ומאי למטה דפפאי ואוסביה.** שהפילו והניחו למטה מי' התחתונים. אמאי עירובו עירוב הרי הבור רה"י הוא משפת אוגנו ולמטה וכל שמונח בו ברה"י הוא מונח וכיון דנתכוין שתהא שביתתו ברה"ר ולא הניח עירובו על שפת הבור נמצא הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר ואינו יכול להוליאו מרה"י לרה"ר לאוכלו: **אלא לאו.** הא למעלה מי' דקתני בבור דלית ביה י' וה"ק אם קרקעיתו של בור למטה מי' דהוי הבור חללו י' והוי רה"י אין עירובו עירוב כל מקום שהוא שם ואם קרקעיתו של בור למעלה מי' דה"ל חללו פחות מעשרה עירובו עירוב ולא תשיב ליה כמונח בכרמלית אלמא תשמיש לרבים תשיב ליה: **הוא ועירובו בכרמלית.** כגון שהיה בור זה בנקעה ונתכוון לשבות על שפתו ובור נמי כיון דלא עמוק י' כרמלית הוא: **ואמאי קרי ליה.** נתכוון לשבות ברה"ר: **לפי שאינה רה"י.** דאילו הואי הואי בור בתאר אפילו עמוק י' עירובו עירוב: **וזמנין משני ליה.** רה"ר דוקא קתני ובור שהוא פחות מי' כרמלית הואי כדאמרינן דלא שמיה תשמיש. ודקשיא לך היכי מצי מפיק ליה על כרחיך קיימא עירוב בין השמשות איתא כשקדש היום והוא שפך יום שפך לילה: **ור' היא דאמר.** בעירובין (דף לד:) דשבות שגזרו חכמים באיסורי שבת לא גזרו עליה אלא בשבת ודאי ולא בין השמשות הלכך מכרמלית לרשות הרבים שבות בעלמא הוא ובין השמשות דאי ליטלו מפש ולאוכלו לפיכך קנה עירוב: **ולא דחויי קא מדחינא לך אלא דוקא קאמינא לך.** דלא שמיה תשמיש לרבים: **רקק.** גרוויל"א ומיס לפין עליו: **ורשות הרבים מהלכת בו.** שעוברין באותו רקק ברגליהם: **פחות מי'.** אפילו המיס עמוקים י': **חייב.** שהוא רשות הרבים גמורה: **אלא הילוך מרי זימני למה לי.** ליתני בסיפא ורקק מיס שברה"ר הזורק לתוכו חייב רה"ר מהלכת בו לאמעינן דבעינן שיהא שמעינן ליה אלא לרבי הא מרישא שמעינן ליה אלא לרבי הדר תנייה דוקא שיהא הילוך לרבים דאף על גב דע"י הדחק הוא שמיה הילוך אבל אם היה צורך לרבים לתשמיש לא תשיב לרבים: **וירזא דקני.** חבילה של קנים ארוכים: **רמא וזקפיה רמא וזקפיה.** הוליכו אמות הרבה ברשות הרבים בענין הזה שלא נעלו כולו מן הקרקע אלא זקפו והשליכו אין זו עקירה: **אסקופה רשות הרבים.** כגון אסקופה מבוי שאין עליה תקרה ואין גבוה ג' מן הקרקע ולחי של מבוי לפנים הימנה: **רשות היחיד.** כגון עומדת תחת התקרה או לפנים מן הלחי או גבוהה י' ולחבה ד': **אסקופה כרמלית.** אינה גבוהה י' אלא רחבה ד' היכי קתני נוטל לכתחילה סוף סוף איסור דרבנן איכא: **מקום פטור.** מקום שאין בו גרגרנא הוא מקום מפוייס שיש לו רוחב ד' אמות וגבוה ג' ועומד סמוך לרשות היחיד ולרה"ר והכי מוקיע לה בעירובין [טו.] בגבוה ג': **ונלבד שלא יחליפו.** והכי נמי קתני לעיל [ו.] ונלבד שלא יטול מן העני ויתן לבעל הבית: דרך

מז א מיי' פ"ו מהלכות עירובין הל' ט סמג עשין דרבנן ל טוש"ע ס"ח

מז ב מיי' פכ"ד מהל' שבת הלכה י טוש"ע ס"ח סי' שז סעיף כב וסי' שמג:

מח ג מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה כד:

מט ד מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה יח:

נ ה מיי' פי"ג מהלכות שבת הלכה ז סמג לאוין סה טוש"ע ס"ח סי' שמה סעיף יט:

נא ו מיי' שם הל' טו:

נב ז מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה יד:

דרך עליו. שהגביהו למעלה מי' דלא שליט ביה אויר רה"ר והוי מקום פטור: חייב. כי הדר אנחיה ואע"ג דדרך מקום פטור אזל: **לא נח.** במקום פטור והוא ליה עקירה מהא"ל והנחה ברה"ר: **הלא נח.** במקום פטור ביד העומד על האסקופה: **פתח פתוח הוי'.** קס"ד במבוי שהכשירו בלחי ולחיו לפנים מן האסקופה והיינו דקא ממתה ואע"ג דלית ליה לחי מבחוץ והא אמר רב חמא ר' **: תוך הפתח.** של מבוי דהיינו רחב האסקופה: **צריך לחי אחד להכירו.** שהלחי המתיר את המבוי סתמיה נגד האסקופה וחקוף עליה וקסבר אסור להשתמש נגד הלחי אלא מחודו הפנימי ולפנים הוי היכר המחילה: **וא"ת דנים ביה רחב ד'.** במשך עודי החומה לפיכך אינה רשות לעצמה ומותר להשתמש כנגד הלחי מחודו החיצון שהוא שוה לאסקופה אלא הא"ר ואין לך לחי גדול מעודי החומה שמכאן ומכאן שבהם המבוי ניתר: **הכא באסקופה מבוי עסקינן.** דבקאמרת אבל לא במבוי שהכשרו בלחי אלא במבוי שהכשרו בקורה וקורת המבוי שיעור רחבה טפח בפ"ק דעירובין (דף יג:) והאסקופה ועודי הפתח מסתמא רחבים הם ממנה חציו של עודי הפתח מקורה וחציו אינו מקורה הקורה כלפי פנים לצד המבוי הלכך פתח פתוח כלפנים מחוד החיצון של קורה ולפנים וסבר לה כמ"ד מותר להשתמש מתת הקורה או משום טעם דהיכרא מלבר כדמפרש פלוגתייהו בעירובין (דף מ:) או משום דקורה משום מחילה דאמרינן חודה החיצון יורד וסותם: **פתח נעול.** והדלת שוקע בפני האסקופה הפנימית וכל האסקופה חוץ לדלת נלחוץ ואפילו אתת הקורה דכיון דנסתם המבוי בטלה לה קורה וליכא למימר יורד וסותם דכל מחילה שאין בין חלל הממחילות ד' אינן מחיצות ולא שייכא בהו מותת גוד אחיה. ולהכי לא אוקמא באסקופת בית דסתם בית פתח שלו יש לו משקוף מלמעלה ומלמטה עודי הפתח כולו מקורה ואפילו פתח נעול אמרינן יורד וסותם שהרי יש בחלל עניו ד' מן הדלת לסתימת פי התקרה. וה"ה דמצי לאוקמא כולו מקורה אלא שאין ברחב עניו ד' אלא משום דסתם עודי החומה אינו פחות מד': **באסקופה בית.** שכולו פתח מקורה. והיינו טעמא דפתח נעול נלחוץ כגון שקירה עודי הפתח בשתי קורות דאילו תקרה שיש בה ד' אמרינן בה יורד וסותם ומו לא אתי נעילת דלת ומבטל למחילה ואפילו הוא שוקף באמצעיתו דלא דמי למבוי דקורת מבוי קלהה היא ולא הוכשרה אלא למבוי הלכך פתח נעול בטלה מתותת קורה דהא אזל ליה מבוי אבל תקרת ד' לא בטלה ירידת סתימתה בנעילת דלת דהלמ"מ הוא גוד ולבוד ודופן עקומה במקום ד' והכא טעמא משום דשתי קורות הוו שאין בזו ארבעה ולא בזו ארבעה ולא בייניהן ג' והדלת ממוקן להיות נועל באמצע הלכך פתח פתוח כלפנים דכיון דאין ביניהם ג' אמרינן לבוד והוי כחדא ופיה המילון יורד וסותם דהא השתא אית בה ד': **פתח נעול נלחוץ.** כיון דבאמצע הוא נמצא הוא מפסיק ביניהן ומתלקן זו מזו שאינן נראות יחד לומר בהן לבוד וליכא למימר בחילוה פיה יורד וסותם דהא אית בה ד': **ואם היתה אסקופה גבוהה י' כו'.** סיפא דמילתא דאתרים דבריתא דלעיל והדר נקיט לה לפרושה כמו אמר מר: **רשות לעצמה.** ואין מטלטלין בה אפילו מן הבית ואף על גב דשייסס רה"י: **אומר היה ר"מ.** דהוא אתרים דבאמרינן בהוריות[מ]: **וכן רשות אחת.** דשייכן רה"י אלא שזה נמוך וזה גבוה: **כגון עמוד ברה"י כו'.** אסור לכתף עליו מן האהל: **משום תל ברה"ר.** גבוה י' ורחב ד' דהוי רשות היחיד דליכא חיובא דאורייתא מרשות הרבים לכתף עליו:

מתני'

כגון עמוד ואמת הריחיים דקניני אבל לא מכתפת ודברים המטלטלים ואומר ר"י דאע"ג דקי"ל כר"מ בגזירותיו אפילו לגבי רבים כדמוכח בריש אע"פ (כתובות ד' מ.) גבי הא דאמר ר"מ אסור להשתמש אמתו אפי' שעה אחת בלא כתובה[מז] הכא אין הלכה כר"מ דבפ' כל גגות (עירובין ד' לא. ושם) פסקינן בהדיא הלכה כר"ש דפליג עליה וקאמר א' גגות וא' חצרות וא' קרפיפות רשות אחת הן לכלים שנטמו בתוכן ושרי לטלטול מגג לחצר:

לא

אע"ג דלית ליה לחי כו'. פרש"י דס"ד דמיירי באסקופת מבוי שהכשירו בלחי ולא נהירא מדקתאמר בסמוך לעולם באסקופת בית[א] אלא נרלה[ב] באסקופה בין המבוי בין דבית בין דחצר ונקט אע"ג דלית ליה לחי משום מבוי דבית וחצר בלחי וקורה אלא בפסים א"נ נקט לחי משום דבית וחצר נמי ניתרין בלחי מבחוץ ולחי ומיירי דקיימא באסקופה כנגד עודי החומה דהיינו בין לחייס שהוא תוך הפתח והדלת עומדת אצל עודי החומה של צד פנים ולהכי פתח פתוח כלפנים שאומו עודי הי"ר גמורה היא שיש לה ג' מחיצות ב' מחיצות מעודי החומה ושניים אצל פנים אע"פ שמצד רביעית הוא פרוץ במלואו אפ"ה כיון שהפתח פתוח בטל אותו עודי למה שבפנים שיש לו ד' מחיצות פתח נעול בלחוץ דכיון שהוא נעול אינו בטל למה שבפנים והוי כנפרץ במלואו למקום האסור ולא דוקא בלחוץ[ג] דהא הי"י גמורה היא מדאוריימא כיון שיש לה ג' מחיצות ואסור לטלטל משם ולחוץ אלא קרי בלחוץ לפי שאינה כלפנים ואסור לטלטל מבפנים לעודי הפתח דרך נקב אם יש בדלת א"ע יש לייאש בלחוץ כגון שפתוח לכרמלית אבל באסקופה כולה ברה"ר חוץ לעודי החומה ליכא לאוקמא דאי לאו גבוה ג' אפילו פתח פתוח הוא בלחוץ דהוי הי"ר[ד] ואי גבוה ג' ורחבה ד' כרמלית היא ולא הוא לא בלחוץ ולא כלפנים ואם אינה רחבה ד' מקום פטור הוא ונעולם הוא כלפנים ובלחוץ[ה] ואי קיימא כולה לפנים[ו] א"כ לעולם הוא כלפנים וא"ת כיון דמיירי באסקופה בית א"כ מאי פריך אע"ג דלית ליה לחי והא אסקופת בית מסתמא מקורה הוא[ז] ואית לן למימר פי תקרה יורד וסותם ואור"י דע"כ בהיו מקורה אייר דבמקורה אפילו פתח נעול נמי כלפנים: **תוך הפתח אע"פ שאין בו ד' צריך לחי אחר להתירו.** וא"ת לרבא דמוקי לה בפ' קמא דעירובין (דף ט. ושם) דהיינו דוקא בפתוח לכרמלית משום דמצא מין את מינו ונעור[ח] נוקי הכא בפתוח לרה"ר ולאצי נמי דלא מפליג התם בין פתוח לכרמלית בין פתוח לרה"ר נוקי באסקופה גבוה ג'[ט] דבפ"ק דעירובין (ג"ז שם) מוקי אצי הא דצריך לחי אחר להתירו בדליכא אסקופה ג' או בדליכא אסקופה כלל ואמאי דחיק רב לשנויי בע"א וי"ל דלא מצי לאוקמי הכי דא"כ אפילו נעול נמי כלפנים[י] וכי קאמר רב תימא דלית ליה ד' הוה מצי למיפרך א"ה אפילו נעול נמי: **אמר רב יהודה אמר רב הכא באסקופת מבוי עסקינן.** דוקא באסקופת מבוי פתח פתוח כלפנים כיון שהקורה רחויה להתיר את המבוי אע"פ שמבוי זה א"ל לקורה שהרי יש לו ד' מחיצות שהפתח והדלת ברביעית מ"מ כיון שרחויה להתיר את המבוי[יא] מצטרף יחד[יב] והוי כאילו מקורה ד' עפחים[יג] אבל באסקופת תבר ובית כיון שהקורה אינה רחויה להתיר אם אפילו פתח פתוח הוי כלחוץ הואיל ואינו מקורה אלא תניה ודוקא נקט הכא תניא מקורה דבכולה מקורה אפילו נעול כלפנים דסתם אסקופה שהיא תוך הפתח רחבה ד' אף על גב דאוקי אסקופה דאייר בה ת"ק בשיה רחבה ד' התם מייירי בעומדת תוך לעודי הפתח ודוקא קיריוי כלפי פנים אבל כלפי תוך אפילו נעול הוי כלפנים[יד] דקסבר רב תודו המילון יורד וסותם כדמסיק בפ"ק דעירובין (דף מ:) וה"ה דהוי מצי למנקט טפח ל' מקורה וקיריוי באמצעו בלבד שיהא פחות מאבבא ממודו המילון של אותו טפח עד הדלת[א]):

גזירה משום תל ברה"ר. אומר ר"י דמבית לעלייה לא אסר ר"מ לטלטל דלא יבא לטלטל בכך מרה"ר לעלייה דמיניכר מהילתא ולא טעו אינשי בהכי אלא דוקא תל ברה"ר גזר אטו תל ברה"ר דליכא מחיצות ובריש כל גגות (עירובין דף פט: ושם)[טז] מפרש דלא אמר ר"מ אלא דלעולם הוא כלפנים ובלחוץ[ה] ואי קיימא כולה לפנים[ו] א"כ לעולם הוא כלפנים וא"ת כיון דמיירי באסקופת בית א"כ מאי פריך אע"ג דלית ליה לחי והא אסקופת בית מסתמא מקורה הוא[ז] ואית לן למימר פי תקרה יורד וסותם ואור"י דע"כ בהיו מקורה אייר דבמקורה אפילו פתח נעול נמי כלפנים: **תוך הפתח אע"פ שאין בו ד' צריך לחי אחר להתירו.** וא"ת לרבא דמוקי לה בפ' קמא דעירובין (דף ט. ושם) דהיינו דוקא בפתוח לכרמלית משום דמצא מין את מינו ונעור[ח] נוקי הכא בפתוח לרה"ר ולאצי נמי דלא מפליג התם בין פתוח לכרמלית בין פתוח לרה"ר נוקי באסקופה גבוה ג'[ט] דבפ"ק דעירובין (ג"ז שם) מוקי אצי הא דצריך לחי אחר להתירו בדליכא אסקופה ג' או בדליכא אסקופה כלל ואמאי דחיק רב לשנויי בע"א וי"ל דלא מצי לאוקמי הכי דא"כ אפילו נעול נמי כלפנים[י] וכי קאמר רב תימא דלית ליה ד' הוה מצי למיפרך א"ה אפילו נעול נמי: **אמר רב יהודה אמר רב הכא באסקופת מבוי עסקינן.** דוקא באסקופת מבוי פתח פתוח כלפנים כיון שהקורה רחויה להתיר את המבוי אע"פ שמבוי זה א"ל לקורה שהרי יש לו ד' מחיצות שהפתח והדלת ברביעית מ"מ כיון שרחויה להתיר את המבוי[יא] מצטרף יחד[יב] והוי כאילו מקורה ד' עפחים[יג] אבל באסקופת תבר ובית כיון שהקורה אינה רחויה להתיר אם אפילו פתח פתוח הוי כלחוץ הואיל ואינו מקורה אלא תניה ודוקא נקט הכא תניא מקורה דבכולה מקורה אפילו נעול כלפנים דסתם אסקופה שהיא תוך הפתח רחבה ד' אף על גב דאוקי אסקופה דאייר בה ת"ק בשיה רחבה ד' התם מייירי בעומדת תוך לעודי הפתח ודוקא קיריוי כלפי פנים אבל כלפי תוך אפילו נעול הוי כלפנים[יד] דקסבר רב תודו המילון יורד וסותם כדמסיק בפ"ק דעירובין (דף מ:) וה"ה דהוי מצי למנקט טפח ל' מקורה וקיריוי באמצעו בלבד שיהא פחות מאבבא ממודו המילון של אותו טפח עד הדלת[א]):

גזירה משום תל ברה"ר. אומר ר"י דמבית לעלייה לא אסר ר"מ לטלטל דלא יבא לטלטל בכך מרה"ר לעלייה דמיניכר מהילתא ולא טעו אינשי בהכי אלא דוקא תל ברה"ר גזר אטו תל ברה"ר דליכא מחיצות ובריש כל גגות (עירובין דף פט: ושם)[טז] מפרש דלא אמר ר"מ אלא

אחרים אומרים [א]אסקופה משמשת שתי רשויות בזמן שהפתח פתוח כלפנים פתח נעול בלחוץ ואף על גב דלית ליה לחי [ב]והאמר רב חמא בר גוריא אמר רב תוך הפתח צריך לחי אחר להתירו וכי תימא דלית ביה ד' על ד' והאמר רב [ג]חמא [ד]בר גוריא אמר רב תוך הפתח אע"פ שאין בו ד' על ד' צריך לחי אחר להתירו אמר רב יהודה אמר רב הכא באסקופת מבוי עסקינן חציו מקורה וחציו שאינו מקורה וקיריוי כלפי פנים פתח פתוח כלפנים פתח נעול בלחוץ רב אשי אמר לעולם באסקופת בית עסקינן וכגון שקירה בשתי קורות שאין בזו ארבעה ואין בזו ארבעה ואין בין זו לזו שלשה ודלת באמצע פתח פתוח כלפנים פתח נעול בלחוץ: [ה]ואם היתה אסקופה גבוהה י' ורחבה ד' הרי זו רשות לעצמה מסייע ליה לרב יצחק בר אבדימי דאמר רב יצחק בר אבדימי אומר היה רבי מאיר [ו]כל מקום שאתה מוצא ב' רשויות והן רשות אחת כגון עמוד ברה"י גבוה י' ורחב ד' אסור לכתף עליו גזירה משום תל ברה"ר:

מתני'

נב א ש"ע פ"א סי' שמו סעיף ג בהגה"ס:

תוס' ישנים

א) אמר מהר"מ ה"מ למינקט וקיריוי כלפי תוך וכגון שהדלת עומדת בחמצע עודי הפתח אבל הקיריוי אבא דרך הדלת לעמוד טולה כפנים והא דלא אוקימנא אלמי כלפ"ל וכגון שהלחי בחמצע האסקופה ואין מגיע עד הדלת ד' אמה לפי שאין דרך להעמיד לחי בחמצע האסקופה אבל אם כפנים אם בתוך אם כמו שאיר מהר"מ דלחי הוי משום ממילא ואפילו נעול הוי כלפנים ואפ"ג דליכא ד' כמו תקרת ד' דאפילו נעול יורד וסותם:

מוסף תוספות

א. מכלל דס"ד דמעיקרא נמי מיירי אף באסקופת בית, אלא דרב יהודה אוקומה באסקופת מבוי דוקא. תוס' הרא"ש. ב. לפרש דס"ד השתא. תוס' הרא"ש. ג. שיהא מותר לטלטל מרה"ר עליו. תוס' הרא"ש. ד. [ד]מירדרס דרסי לה רבים. תוס' הרא"ש. ה. בין פתח פתוח בין פתח נעול. תוס' הרא"ש. ו. מעובי הכותל. תוס' הרא"ש. ז. [ז]סתם אסקופה רחבה ארבע. תוס' הרא"ש. ח. אבל פתוח לרה"ר מותר להשתמש בשאינו רחב ד' דאין מצטרף חלל שלו לרה"ר. תוס' הרא"ש. ט. ואינה רחבה ד' ובכי האי גונא מפליג התם. תוס' הרא"ש. י. דאי בפתוח לרה"ר כיון דאין בו ארבע על ארבע הוי מקום פטור. תוס' עירובין ע. [אר] כיון דגבוהה ג' ואינה רחבה ארבעה הוי מקום פטור. תוס' הרא"ש. יא. אם לא היה לו דלת גם עתה נמי מותרת כי. פסקי הרא"ש סימן י"ז. יב. עם המבוי כשהפתח פתוח. תוס' הרא"ש. יג. [ג]אפילו מה שעומד חוץ לקורה כלפנים דכיון דקורה זו להכשיר המבוי היא באה וגם להכשיר תחתיה, וכל האסקופה היא מקום אחד נגרר מה שלחוץ כלפנים. ריטב"א [ע' מהרש"א] אבל בתוס' הרא"ש כתוב: משום דקא סבר ליה מותר להשתמש תחת הקורה. יד. אע"פ שאין הקירוי רחב ד' כיון שיש ארבעה משפח הקורה עד הדלת מקום חשוב הוא ושם מבוי עליו ומצטרף עם המבוי ומתירתו הקורה אפילו פתח נעול. תוס' הרא"ש. טו. נמי. תוס' הרא"ש. טז. אע"ג דרבנן פליגי עליה התם ואמרי משהה אדם את אשתו שתים ושלש שנים בלא כתובה, מ"מ נראה. תוס' הרא"ש.

ו) [לעיל ו.], **ז)** עירובין ט., **ח)** [שם], **ד)** ס"א תגן בר רבא, **ט)** [לעיל ו.], **י)** [עירובין פט. ב:], **יא)** [דף יג:].

מוסף רש"י

דרך עליו. למעלה מרה"ר והוליכו דרך למעלה מרה"ר והניחו לסוף לרבנן, **חייב.** ואע"ג דאוליכ מקום פטור, דבנוח עשהה ואין בו מקום רוחב לרבנן, כיון דלא נח במקום פטור לא מהני (עירובין צח.). **אסקופא משמשת שתי רשויות.** פנימים שהיא משמשת כתורת רה"י ופנימים כרה"ר (לעיל ו.). **תוך הפתח.** כגון מבוי שיש פלימין רחבים לפתחו מכאן ומכאן והן הן לחייס שלו צריך להעמיד לחי אחר מבחוץ, אם יגלה להשתמש בין הפלימין (עירובין מ.). **כל מקום שאתה מוצא שתי רשויות.** שעומדות כל אחת לבדה, והן **רשות אחת.** אם אחת לבן שמתיהן רשות היחיד, כבגן עמוד. גבוה עשרה אמה, **אסור לכתף עליו.** מן האהל, ואע"פ שרשות תלר עולה עד לרקיע, **גזירה משום תל.** גבוה י' ברה"ר לדור הי"י דלא לימי לכתופי עליה (שם פט.).

רבינו חננאל

ושנינן הא דרבא (בדנח) [בדלא נח] לפיכך חייב, והא (בדלא נח) [בדנח], פי' דרך עליו, שהעבירו על עצמו מימינו ומשמאלו. הא דאחרים דאמרי אסקופה משמשת ב' רשויות, פשוטה היא.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות